

CYKLUS KATECHEZÍ PAPEŽE FRANTIŠKA O MODLITBĚ OTČENÁŠ PŘI GENERÁLNÍCH AUDIENCÍCH V ROCE 2019

Úvod k Otčenáši 1. - Nauč nás modlit se

Ačkoli se na Ježíše mnoho lidí s naléháním obracelo, Ježíš vnímal potřebu stahovat se do ústraní samoty a modlit se.

(Lk 11,1)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Dnes zahájíme cyklus katechezí o Otčenáši.

Evangelia popisují ve velice živých obrysech Ježíše jakožto muže modlitby: Ježíš se modlí. Ačkoli bylo jeho poslání bezodkladné a mnoho lidí se něho s naléháním obracelo, Ježíš vnímal potřebu stahovat se do ústraní samoty a modlit se. Markovo evangelium podává tuto podrobnost hned od prvního popisu Ježíšovy veřejné činnosti (srov. Mk 1,35). V Kafarnaum se úvodní den skončil pro Ježíše triumfálně. Když zapadlo slunce, přinášeli mnohé nemocné ke dveřím domu, kde přebýval. Mesiáš kázal a uzdravoval. Plnila se starodávná proroctví a očekávání mnohých trpících: Ježíš je Bůh blízký, Bůh, jenž osvobozuje. Onen zástup byl však ještě nevelký v porovnání s těmi, které se shromáždí kolem nazaretského proroka. Nežidka jsou nedozírné, a Ježíš je středem všech, je očekáván národy a plní naději Izraele.

Přece se však vymaňuje, nestává se rukojmím tužeb těch, kteří si jej zvolili za lídra. To je nebezpečí lídrů, totiž přílišné přilnutí k lidu a nezaujetí odstupu. Ježíš to zaznamenává a nestává se rukojmím lidí. Již oné první noci v Kafarnaum dokazuje, že je Mesiášem vskutku originálním. Ještě za tmy, brzy ráno se učedníci vydali za ním, ale nenalezli ho. Když jej Petr na jednom opuštěném místě nakonec našel, řekl mu: »Všichni tě hledají« (Mk 1,37). Toto zvolání vypadá jako výsledek úspěšného plebiscitu a důkaz zdaru jeho poslání.

Ježíš jim však odpovídá, že je třeba odejít jinam; není to lid, který hledá Jeho, nýbrž On hledá druhé. Proto nezapouští kořeny, ale zůstává stále poutníkem na cestách Galileje (vv. 38-39). A putuje také k Otci, v modlitbě, cestou modlitby. Ježíš se modlí.

Všechno se stane během noci strávené v modlitbě.

Z některých míst v Písmu se zdá, že Ježíšova modlitba a Jeho důvěrnost s Otcem ovládá všechno. Nejzazší úsek Ježíšova putování (absolutně neobjtíženější z těch dosavadních) dochází svého smyslu v ustavičném Ježíšově naslouchání Otci. V modlitbě jistě nesnadné, ba opravdové „agonii“ ve smyslu atletického zápolení, přece však v modlitbě, která je schopna nést kříž.

Toto je podstatný bod: Ježíš se modlil. Ježíš se modlil intenzivně na veřejnosti, v rámci liturgie sdílené se svým lidem, ale vyhledával rovněž usebranost stranou světského ruchu, na místech, jež mu umožňovala pohroužit se do tajemství své duše. Je prorokem, který zná kameny v poušti a stoupá na vrcholky hor. Poslední Ježíšova slova před vydechnutím na kříži jsou slova žalmu, tedy modlitby, židovské modlitby. Modlil se, jak ho naučila maminka.

Ježíš se modlil jako každý člověk na světě. Jeho způsob modlitby však obsahoval také mysterium, něco, co určitě neuniklo očím jeho učedníků, když nacházíme v evangeliích jejich tak jednoduchou a bezprostřední prosbu: »Pane, nauč nás modlit se« (Lk 11,1). Viděli Ježíše, jak se modlí, a pocítili touhu naučit se modlit: »Pane, nauč nás modlit se.« A Ježíš neodmítá, nežárli na svoji důvěrnost s Otcem. Vždyť právě proto přišel, aby nás uvedl do vztahu k Otci. A tak se stává učitelem modlitby svých učedníků stejně jako jím chce být určitě také pro nás všechny. Také my bychom měli říkat: »Pane, nauč mne modlit se. Nauč mne.«

Třebaže se modlíme možná již dlouhé roky, musíme se učit neustále! Lidská modlitba, toto dychtění, přirozeně plynoucí z duše, je asi jedním z nejhutnějších mystérií veškerenstva. A nevíme ani, zda modlitby, které vznášíme k Bohu, jsou opravdu takové, jakými On chce být osloven. Bible nám podává také svědectví o nemístných modlitbách, které jsou Bohem nakonec odmítnuty. Stačí připomenout podobnost o farizejovi a celníkovi. Pouze ten druhý, celník, se z chrámu vrátil ospravedlněn, protože farizej byl domýšlivý a líbilo se mu, když byl pozorován lidmi při modlitbě, a předstíral modlitbu. Jeho srdce bylo chladné. A Ježíš o něm říká, že nebyl ospravedlněn, »neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen« (Lk 18,14). Prvním krokem modlitby je pokoření. Stanutí před Otcem se slovy: „Pohled' jsem hříšník, jsem slabý a zlý.“ Každý ví, co říci. Vždycky je však třeba začít pokorně, a Pán vyslyší. Pokornou modlitbu Pán vyslyší.

Proto tím nejkrásnějším a nejsprávnějším, co musíme všichni na začátku tohoto cyklu katechezí o Ježíšově modlitbě učinit, je zopakovat prosbu učedníků: »Pane, nauč nás modlit se«. Učňme tak v této adventní době a On zajisté nenechá naše volání padnout do prázdna.

Úvod k Otčenáši 2. - Prosa, která se dožaduje s důvěrou

Modlitba Otčenáš má svoje kořeny v konkrétní lidské realitě

(Lk 11,9-13)

Dobrý den, drazí bratři a sestry!

Pokračujeme v cyklu katechezí o Otčenáši, započatém minulý týden. Ježíš vkládá do úst svých učedníků krátkou a smělou modlitbu, tvořenou sedmi prosbami. V Bibli tento počet není náhodný, naznačuje plnost. Říkám smělou, poněvadž, kdyby ji nenapověděl Kristus, pravděpodobně by se nikdo z nás, ba ani ten nej-slavnější teolog, neodvážil prosit Boha tímto způsobem.

Ježíš totiž svoje učedníky vybízí, aby se přiblížili a obrátili s důvěrou k Bohu několika prosbami, týkajícími se nejprve Jeho a potom nás. Otčenáš nemá žádné preambule. Ježíš neučí formulím, jimiž se Pánu zavděčit, nýbrž prosbám, a boří bariéry podrobení a strachu. Neříká, abychom se k Bohu obraceli oslovením: „Všemohoucí“, „Nejvyšší“, „Ty, jenž jsi nad nás povznesen, zatímco já jsem ubožák“. Nikoli, neříká to tak, nýbrž jednoduše „Otče“, ve vsí prostotě, jako se děti obracejí k tatínkovi. Oslovení „Otče“ je výrazem důvěrnosti a synovské důvěry.

Modlitba Otčenáš má svoje kořeny v konkrétní lidské realitě. Prosíme v ní například o chléb, vezdejší chléb, což je prostá, leč podstatná prosba, jež říká, že víra není „dekorativní“ otázkou, která je odtržená od života a přichází ke slovu teprve, jsou-li uspokojeny všechny ostatní potřeby. Modlitba začíná již samotným životem. Modlitba, kterou nás učí Ježíš, nezačíná v lidském životě, až když je plný žaludek. Tkví spíše všude tam, kde je člověk, kterýkoli člověk, jenž hladoví, pláče, zápolí, trpí a ptá se „proč“. Naši první modlitbou je v jistém smyslu už vzlyk, který provází první nádech. Pláč novorozence je předzvěstí údělu celého našeho života, našeho ustavičného hladu, ustavičné žízně a našeho hledání blaženosti.

Modlitbou Ježíš nechce zhasnout člověčenství, nechce uspat lidství. Nechce, abychom potlačovali otázky a přání a učili se snášet všechno. Chce naopak, aby každé utrpení a každý neklid byl vztažen k nebi a stal se dialogem.

Věřit je návyk dovolávat se.

Měli bychom být všichni jako Bartimaios z evangelia (srov. Mk 10,46-52) – připomeňme si onu evangelní pasáž, jak slepec Bartimaios, syn Timaiův, žebral u cesty před branami Jericha. Měl kolem měl spoustu dobrých lidí, kteří jej okřikovali, aby mlčel: „Tíše! Jde Pán, Buď zticha. Neruš. Mistr je zaneprázdněn, neruš ho. Jsi otravný tím svým voláním. Neruš.“ On však na tyto rady nedbal a se svatou neodbytností žádal, aby se konečně ve svém bědném stavu mohl setkat s Ježíšem. A křičel ještě víc! A vychovaní lidé ho napomínali: „Ale ne, prosím tě, vždyť je to Mistr. Dělaš ostudu!“ On však křičel, protože chtěl vidět, chtěl být uzdraven:

»Ježíši, smiluj se nade mnou« (Mk 10,47). Ježíš mu vrátil zrak a řekl: »Tvá víra tě zachránila« (v.52), jakoby na vysvětlenou, že o jeho uzdravení rozhodla ona modlitba, ona invokace volaná vírou a silnější než zdravý rozum mnoha lidí, kteří chtěli, aby mlčel. Modlitba nejenom předchází spásu, nýbrž ji v určitém smyslu již obsahuje, protože vysvobozuje z beznaděje toho, kdo nevěří ve východisko z nesnesitelných situací.

Věřící, zajisté vnímají také potřebu chválit Boha. Evangelia podávají radostné Ježíšovo zvolání, vycházející ze srdce naplněného úžasem a velebícího Otce (srov. Mt 11,25-27ú. První křesťané dokonce cítili nutnost doplnit text Otčenáše doxologií: »neboť tvé je království i moc i sláva na věky« (Didaché, 8,2).

Nikdo z nás však není nucen držet se teorie, kterou kdosi v minulosti pojal, že totiž prosebná modlitba je formou slabé víry, zatímco autentičtější modlitbou je prý čirá chvála, hledající Boha, aniž by Jej zatěžovala nějakou prosbou. Ne, to není pravda. Prosebná modlitba je autentická, spontánní; je to úkon víry v Boha, který je dobrým a všemohoucím Otcem, je úkonem víry ve mně, nepatrném, hříšném a nuzném. Proto je modlitba, která o něco prosí, velice vznešená. Bůh je Otec, který k nám chová nezměrný soucit, a chce, aby k Němu jeho děti mluvily bez obav a přímo a oslovovaly Jej „Otče“; nebo se k Němu obracely v těžkostech slovy: »Pane, co jsi mi to učinil?«. Můžeme Mu proto vypovědět všechno, včetně toho, co v našem životě zůstává znetvořené a nepochopitelné. On nám slíbil, že bude s námi navždy, až do posledního ze dní, které strávíme na této zemi. Modleme se Otče náš, počínaje takto, prostě: „Otče“ nebo „Tati“. On nás chápe a má moc rád.

Úvod k Otčenáši 3. - Jádru horského kázání

Základ celého horského kázání: buďte syny svého nebeského Otce

(Mt 6,5-6)

Drazí bratři a sestry, dobrý den... také šťastný nový rok!

Pokračujeme v našich katechezích o Otčenáši ve světle tajemství Narození Páně, které jsme slavili přednedávnem.

Matoušovo evangelium řadí text Otčenáše na strategické místo, doprostřed horského kázání (srov. 6,9-13). Pozorujme nejprve tuto scénu: Ježíš vystupuje na horu nedaleko jezera, usedá a bezprostředně okolo něho jsou ti nejdůvěrnější učedníci a potom velký zástup lidí bezejmenných tvář. Tomuto nesourodému shromáždění je poprvé předán Otčenáš.

Toto zařazení, jak jsem řekl, je velice příznačné, protože do tohoto dlouhého proslovu, zvaného „horské kázání (Mt 5,1-7,27), Ježíš vměstnal zásadní aspekty svého učení. Uvozují ho jako slavnostně zdobená klenba Blahoslavenství. Ježíš oblažuje celé kategorie lidí své, ale i naší doby, kteří nebyli příliš zohledňováni. Blahoslavení

chudí, tiší, milosrdní, pokorného srdce... Toto je revoluce evangelia. Kde je evangelium, tam je revoluce. Evangelium nenechává klidným, pobízí a je revoluční. Všichni lidé schopní lásky, tvůrci pokoje, kteří byli až dosud odsunuti na okraj dějin, jsou nyní budovateli Božího království. Jako kdyby Ježíš říkal: kupředu vy, kteří nosíte v srdci tajemství Boha, jenž zjevil svoji všemohoucnost v lásce a v odpuštění!

Z této vstupní brány, která převrací dějinné hodnoty, plyne novost evangelia. Zákon nemá být zrušen, nýbrž potřebuje novou interpretaci, která mu dá jeho původní smysl. Pokud má člověk dobré srdce, ochotné k lásce, pak chápe, že každé Boží slovo se musí vtělit do posledních důsledků. Láska nemá hranice. Ve zcela nové perspektivě je možné milovat manželku či manžela, přítele, ba dokonce i nepřítel. Ježíš praví: »Já vám říkám: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují. Tak budete syny svého nebeského Otce, neboť on dává vycházet svému slunci pro zlé i pro dobré a sesílá déšť spravedlivým i nespravedlivým« (Mt 5,44-45).

Toto je obrovské tajemství, které tvoří základ celého horského kázání: buďte syny svého nebeského Otce. Zdá se, že tyto kapitoly Matoušova evangelia působí dojmem jakéhosi mravního pojednání a podávají etiku tak náročnou, že se zdají neuskutečnitelné. Zjišťujeme však, že jde především o teologické pojednání. Křesťan není někdo, kdo usiluje o to, aby byl lepší než druzí; dovede hřešit jako všichni. Křesťan je prostě člověkem, který stanul před novým hořícím keřem, Božím zjevením, které nepřináší hádanku nevyslovitelného jména, ale požaduje od svých dětí, aby jej vzývaly jménem „Otče“, nechaly se obnovit Jeho mocí a odrážely paprsek Jeho dobroty na tento svět, který tolik prahne po dobru a tolik očekává dobré zprávy.

Takto tedy Ježíš zahajuje výuku modlitby Otčenáš: distancuje se od dvou dobových uskupení. Prvním jsou pokrytci: »Nebudte jako pokrytci. Ti se rádi stavějí k modlitbě v synagogách a na rozích ulic, aby je lidé viděli« (Mt 6,5). Jsou to lidé schopní pronášet modlitby, které jsou ateistické, bezbožné, a činí tak proto, aby je lidé obdivovali. Kolikrát jen vidíme skandál takových lidí, kteří chodí do kostela a jsou tam celý den anebo tam chodí každý den, ale žijí v zášti vůči druhým nebo špatně mluví o lidech. To je skandální. Lépe pak do kostela nechodit, když žiješ jako bys byl ateista. Chodíš-li však do kostela, žij jako syn, jako bratr a vydávej pravé svědectví, nikoli antisvědectví. Křesťanská modlitba totiž nemá jiného věrohodného svědka než vlastní svědomí, kde se spřádá ten nejintenzivnější nepřetržitý dialog s Otcem: »Když se modlíš ty, vejdi do své komůrky, zavři dveře a modli se k svému Otcí, který je ve skrytosti« (Mt 6,6).

Potom se Ježíš distancuje od modlitby pohanské: »Když se modlíte, nebuďte přítom povídaví jako pohané. Ti si totiž myslí, že budou vyslyšeni pro množství slov« (Mt 6,7). Tady možná Ježíš naráží na ono „captatio benevolentiae“, které bylo nezbytnou předehrou mnoha starých modliteb, kdy božstvo muselo být nejprve uchváčeno dlouhou řadou chval a doprošování. Pomysleme na onen výjev na Hoře Karmel, kdy Eliáš vyzval na souboj Baálovi kněze. Ti křičeli, tančili a dělali všechno možné, aby je jejich bůžek vyslyšel. Eliáš však mlčky stál, a Pán se zjevil Eliášovi. Pohané myslí, že modlitba je neustálé mluvení a mluvení. Myslím i na mnohé křesťany, kteří se domnívají, že se modlí, když k Bohu mluví – promiňte mi – jako nějaký papoušek. Nikoli. Modlitba se koná ze srdce, z nitra. Ty však, když se modlíš – praví Ježíš – obrať se k Bohu jako syn ke svému otci, který ví, co máš zapotřebí ještě dříve než jej požádáš (srov. Mt 6,8). Otčenáš by mohla být také tichá modlitba. V podstatě stačí jen vystavit se Božímu pohledu, vzpomenout na Otcovu lásku. To postačuje k tomu, abychom byli vyslyšeni.

Je krásné, že náš Bůh nepotřebuje oběti, aby byla získána Jeho přízeň! Náš Bůh nepotřebuje nic. V modlitbě nás pouze žádá mít s Ním otevřen komunikační kanál, abychom stále objevovali, že jsme Jeho nejmilovanější děti. A On nás velice miluje.

Úvod k Otčenáši 4. - Tlučte, a otevře se vám

Můžeme si být jisti, že Bůh odpoví. Jedinou nejistotu působí čas, ale nepochybuje, že Bůh odpoví.

(Lk 11,9-13)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Dnešní katecheze se vztahuje k Lukášovu evangeliu. Zvláště toto evangelium totiž, počínaje vyprávěním o dětství, líčí postavu Krista v atmosféře intenzivní modlitby. V něm jsou obsaženy tři chvalozpěvy, které provázejí každodenní modlitbu církve: Benedictus, Magnificat a Nunc dimittis.

V této katechezi o Otčenáši budeme pokračovat pohledem na modlícího se Ježíše. Ježíš se modlí. V Lukášově podání například epizoda o proměnění začíná modlitbou. Říká: »Když se modlil, výraz tváře se mu změnil a jeho šat oslnivě zbělel« (Lk 9,29). Každý krok Ježíšova života je však podnícen vanutím Ducha, který Jej vede ve všech jeho činech. Ježíš se modlí při křtu v Jordánu, vede dialog s Otcem před důležitými rozhodnutími, často se stahuje do ústraní, aby se o samotě modlil, přimlouvá se za Petra, který Jej krátce na to zapře. Říká: »Šimone, Šimone, satan si vyžádal, aby vás směl protřítbit jako pšenici, ale já jsem za tebe prosil, aby tvoje víra nezanikla« (Lk 22,31-32). To skýtá útěchu, vědět, že se Ježíš modlí za nás, modlí se za mne, za každého z nás, aby naše víra nezanikla. To je pravda. [Někdo se zeptá:] „Ale, otče, dělá to dosud?“ Stále tak činí před Otcem. Ježíš se za mne

modlí. Každý z nás si to může říci. A také můžeme říci Ježíšovi: „Ty se modlíš za mne, modli se dál, potřebuji to.“ Takto směle.

Dokonce Mesiášova smrt je pohroužena do modlitby, takže hodiny mučení se vyznačují překvapujícím klidem. Ježíš utěšuje ženy, modlí se za ty, kdo jej křížují, slibuje ráj dobrému otrovi a naposled vydechuje se slovy: »Otče, do tvých rukou poroučím svého ducha!« (Lk 23,46). Ježíšova modlitba jako by tlumila ty nejnásilnější emoce, přání pomsty a odplaty, smiřuje člověka s jeho neúprosnou nepřítelkyní, kterou je smrt.

V Lukášově evangeliu také nacházíme prosbu, vyslovenou jedním z učedníků, aby je sám Ježíš naučil modlitbě. A říká: »Pane, nauč nás modlit se« (Lk 11,1). Viděli, jak se modlí On. „Nauč nás to,“ můžeme říci Pánu i my. „Ty, Pane, se modlíš za mne, to vím, ale nauč modlitbě mne, abych se mohl také modlit.“ Z této prosby - »Pane nauč nás modlit se« - se zrodí dosti obsažné učení, kterým Ježíš vysvětluje svým, jakými slovy a jakými city se mají obracet k Bohu.

První částí tohoto učení je právě Otčenáš. Takto se modlete: »Otče náš, jenž jsi na nebesích«. „Otče“ – to slovo se krásně říká. Celou modlitbu můžeme zůstat pouze s tímto jediným slovem: Otče. A vnímat, že máme otce, nikoli zaměstnavatele, ani kmotra, nýbrž otce. Křesťan se obrací k Bohu především oslovením „Otče“.

V tomto učení, které Ježíš podává apoštolům, je zajímavé se pozastavit u několika instrukcí, které doprovázejí text modlitby. Ježíš nám podává několik vysvětlení, aby nám dodal důvěru. Podtrhují postoj věřícího, který se modlí. Je to například podobenství o neodbytném příteli, který přichází a obtěžuje celou spící rodinu, protože dostal nečekanou návštěvu, které nemá, co nabídnout. Co říká Ježíš na tuto situaci, že někdo tluče na dveře a probouzí přítele? - »Říkám vám: Když přece vstane a dá mu, tedy ne proto, že je to jeho přítel, ale pro jeho neodbytnost se zvedne a dá mu všechno, co potřebuje« (Lk 11,8). Tím nás chce naučit, abychom se modlili a v modlitbě vytrvali. A vzápětí podává příklad otce, jehož syn má hlad. Vy všichni, otcové i dědové, kteří jste tady, když syn nebo vnuk má hlad a dožaduje se jídla: »Je mezi vámi takový otec, že když ho syn poprosí o rybu, on mu dá místo ryby hada« (v.11). Všichni ze zkušenosti víte, že požádá-li dítě o jídlo, dáte mu, co chce, k jeho dobru.

Těmito tvrzeními Ježíš vysvětluje, že Bůh vždycky odpovídá, a žádná modlitba nezůstane nevyslyšena. Proč? Protože On je Otec a nezapomíná na svoje trpící děti. Tato tvrzení nás poněkud znejistují, protože se zdá, že mnohé naše modlitby nedosáhly žádného výsledku. Kolikrát jen jsme žádali a nedostali – všichni jsme to zažili – kolikrát jen jsme tloukli a dveře zůstaly zavřeny? Ježíš nám doporučuje, abychom v takových chvílích vytrvali a nepokládali se za odbyté. Modlitba vždycky proměňuje realitu, vždycky. Nezměníme-li věci kolem sebe, změníme se alespoň

my, změní se naše srdce. Ježíš přislíbil dar Ducha svatého každému muži a každé ženě, kteří se modlí.

Můžeme si být jisti, že Bůh odpoví. Jedinou nejistotu působí čas, ale nepochybujeme, že Bůh odpoví. Nanejvýš budeme muset vydržet celý život, ale On odpoví. Slíbil nám to: On není jako otec, který dá hada místo ryby. Není nic jistějšího: touha po štěstí, kterou všichni nosíme v srdci, se jednoho dne splní. Ježíš říká: »Bůh by se nezastal svých vyvolených, kteří k němu volají ve dne v noci, a nechal by je dlouho čekat?« (Lk 18,7). Ano, zjedná spravedlnost, vyslyší nás. Jaký to jen bude den slávy a vzkříšení! Modlitba je už od nynějška vítězstvím nad osamocením a beznadějí. Modleme se. Modlitba mění realitu, nezapomínejme na to. Buď změní věci nebo naše srdce, ale vždycky mění. Modlitba je už od nynějška vítězstvím nad osamocením a beznadějí. Je viděním každého fragmentu stvoření, hemžícího se v neúprosnosti dějin, jejichž smysl někdy nechápeme. Jsou však v pohybu, na cestě. A na konci každé cesty, co je na konci naší cesty? Na konci modlitby, na konci času, věnovaného modlitbě, na konci života je co? Otec, který očekává všechno a všechny s otevřenou náručí. Hledme k tomuto Otcí.

„Abba, Otče!“

(Řím 8,14-16)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Pokračujeme v katechezích o Otčenáši. Začneme dnes poznámkou, že v Novém zákoně se tato modlitba jako by chtěla dobrot podstaty a soustřeďuje se dokonce do jediného slova: Abba, Otče.

Slyšeli jsme, co napsal svatý Pavel v listě Římanům: »Nedostali jste přece ducha otroctví, že byste museli zase znova žít ve strachu. Dostali jste však ducha těch, kdo byli přijati za vlastní, a proto můžeme volat: „Abba, Otče!“« (8,15). A Galaťanům apoštol říká: »A protože jste synové, poslal nám Bůh do srdce Ducha svého Syna, Ducha, který volá: „Abba, Otče!“« (Gal 4,6). Dvakrát se objevuje stejná invocace, v níž je kondenzována veškerá novost evangelia. Křesťan, který poznal Ježíše a naslouchal Jeho kázání, nepovažuje už Boha za tyrana, kterého je třeba se obávat, nemá z Něho strach, nýbrž srdcem vnímá kvetoucí důvěru v Něho, může rozmlouvat se Stvořitelem a oslovovat jej „Otče“. Tento výraz je pro křesťany natolik důležitý, že se uchoval netknutý ve své původní formě: „Abba“.

Zřídka se v Novém zákoně vyskytují aramejské výrazy nepřeložené do řečtiny. Musíme si představit, že v těchto aramejských slovech zůstal jakoby „záznam“ samotného Ježíšova hlasu. Respektují Ježíšův dialekt. Hned v prvních slovech „Otče náš“ se nachází radikální novost křesťanské modlitby.

Nejde pouze o používání symbolu – v tomto případě postavy otce – ve spojení s tajemstvím Boha. Jde takřkajíc o přečerpání celého Ježíšova světa do vlastního srdce. Pokud tak učiníme, můžeme se doopravdy modlit „Otče náš“. Říci „Abba“ je něco mnohem důvěrnějšího, jímavějšího než oslovit Boha pouze „Otče“. Proto kdosi navrhol přeložit toto původní aramejské slovo „Abba“ výrazem „Táto“ nebo „Tatínku“ a namísto „Otče náš“ říkat „Náš Táto, Tatínku“. Budeme říkat nadále „Otče náš“, ale v srdci jsme zvaní říkat „Tati“ a vztahovat se k Bohu jako dítě ke svému tatínkovi, kterému říká „tati“. Tyto výrazy totiž evokují cit, vřelost a něco, co nás uvádí do kontextu dětských let; obraz dítěte objímaného otcem, který zakouší ve vztahu k němu nekonečnou něhu. A proto, drazí bratři a sestry, abychom se modlili dobře, je zapotřebí dobrat se dětského srdce. Nikoli soběstačného srdce, tak není možné modlit se dobře, nýbrž jako dítě, které je v náručí svého otce, svého táty, svého tatínka.

Lépe nám však smysl tohoto slova přiblíží určitě evangelia. Co znamená toto slovo pro Ježíše? Otčenáš dostává smysl a náladu, pokud se naučíme jej modlit například z podobenství o milosrdném otcí v 15. kapitole u Lukáše (15,11-32). Představujeme si tuto modlitbu pronášenou marnotratným synem poté, co zakusil objetí svého otce, který na něho dlouho čekal, nepřipomněl mu jeho neomalená slova a nyní mu jednoduše jen dává najevo, jak moc mu chyběl. Pak objevíme, jak tato slova ožijí a nabudou na síle. A ptejme se: je možné, že Ty, Bože, znáš pouze lásku? Ty neznáš nenávisť? Ne – odpověděl by Bůh – znám pouze lásku. Kde je v Tobě pomsta, požadavek spravedlnosti, rozhořčení nad uraženou ctí? A Bůh by odpověděl: Já znám jenom lásku.

Ve způsobech jednání otce z onoho podobenství je něco, co velice připomíná smýšlení matky. Jsou to především matky, které omlouvají děti, kryjí je, nenaruší empatii k nim a neustále je mají rády, i když by si to už vůbec nezasloužily.

Stačí si vybavit pouze tento výraz – Abba – aby se rozvinula křesťanská modlitba. A svatý Pavel ve svých listech jde stejnou cestou a jinak by to ani nešlo, protože je to cesta, které učil Ježíš. V tomto oslovení je síla, jež táhne celou zbývající modlitbu.

Bůh tě hledá, i když ty jej nehledáš. Bůh tě má rád, i když jsi na Něho zapomněl. Bůh v tobě rozeznává krásu, i když myslíš, žeš zbytečně promarnil všechny svoje talenty. Bůh není jenom otec, je jako matka, která svoje dítě nikdy nepřestane milovat.

Modlit se znamená pro křesťana jednoduše říci „Abba“, říci „Tatínku“, říci „Tati“, ale s dětskou důvěrou.

Může se stát, že se i my ocitneme na stezkách Bohu vzdálených, jako se stalo marnotratnému synovi, anebo upadneme do samoty, která nám dá pocítit opuštěnost

ve světě; anebo pochybíme a budeme ochromeni pocitem viny. V takových těžkých chvílích můžeme ještě najít sílu se modlit, když začneme oslovením „Otče“, avšak proneseném s nádechem dětské něhy: „Abba“, „Tatínku“. On přede námi svoji tvář neskryje.

Pamatujte si dobře: možná v sobě někdo z vás nosí něco nepěkného, co neví, jak vyřešit, zahořklost, protože jste učinil to či ono... On Svoji tvář neskryje. Neuzavře se do mlčení. Řekni Mu „Otče“. On ti odpoví: ty otce máš. - „Ano, ale já jsem delikvent...“ - Máš ale otce, který tě má rád! Řekni Mu „Otče“, začni se tak modlit. A ve ztišení se nám dostane odpovědi, že nás nikdy neztratil z očí. - „Ale, otče, já jsem se dopustil toho a toho...“ - „Nikdy jsem tě neztratil z dohledu, všechno jsem viděl. Ale zůstal jsem vždycky tam, blízko tebe, věrný Svoji lásce k tobě.“ – Taková bude odpověď. Nikdy nezapomeňte říkat „Otče“.

Otče nás všech

(Lk 10,21-22)

Pokračujme na naší cestě za lepším osvojením si modlitby, kterou nás naučil Ježíš. Je třeba se modlit, jak nás to naučil.

Řekl nám: když se modlíš, ztiš se ve své komůrce a stranou světa se obrať k Bohu oslovením „Otče!“. Ježíš chce, aby Jeho učedníci nebyli pokrytci, kteří se stavějí k modlitbě na náměstích, aby je lidé mohli obdivovat (srov. Mt 6,5). Ježíš nechce přetvářku. Pravá modlitba se koná v tajnosti svědomí, v srdci, které je neproniknutelné a kam vidí pouze Bůh. Já a Bůh. Modlitba uniká přetvářce, Bohu nelze nic předstírat. Před Bohem to nelze, neexistuje trik, mající takovou moc. Bůh nás zná v nahotě našeho svědomí, nelze před Ním nic fingovat. Kořenem dialogu s Bohem je mlčenlivý dialog, podobný skříženým pohledům dvou zamilovaných. Člověk a Bůh skříží své pohledy, a to je modlitba. Dívat se k Bohu a nechat Jej pohlédnout na sebe – to je modlitba. Někdo se možná podiví: „Nemám tedy nic říkat, otče?“ Hleď k Bohu a nechej Jej hledět na sebe. To je modlitba, krásná modlitba!

A třebaže je modlitba učedníka důvěrná, přece neupadá do intimismu (srov. Evangelii gaudium, 262). V tajnosti svědomí křesťan neponechává svět za dveřmi svojí komůrky, nýbrž nese si v srdci lidi, situace, problémy a spoustu věcí; do modlitby patří všechno.

V textu Otčenáše je jeden zarážející nedostatek. Kdybych se vás zeptal jaký, nebude snadné odpovědět. Chybí jedno slovo. Přemýšlejte všichni, co chybí v Otčenáši. Jedno slůvko, které v naší době - ale nejspíš v každé - všichni velice zohledňují. Jaké slovo chybí v Otčenáši, který se denně modlíme? Abychom si ušetřili čas, řeknu vám jej já: chybí slovo „já“. Nikde není „já“. Ježíš učí, abychom v modlitbě měli na rtech slovo „Ty“, protože modlitba je dialogem: posvěť se jméno tvé, přijď

království tvé, buď vůle tvá. „Já“ nikoli, to nejde. A potom přechází ke slovu „my“. Celá druhá část Otčenáše je skloňována v první osobě množného čísla: „chléb náš vezdejší dej nám dnes, odpusť nám naše viny, neuveď nás v pokušení, zbav nás od zlého“. Dokonce i ta nejzákladnější lidská potřeba, jakou je prosba o pokrm na utišení hladu, je v plurálu. V křesťanské modlitbě nikdo neprosí o chléb pro sebe: chléb můj vezdejší dej mi dnes. Nikoli, nýbrž: chléb náš dej nám, všem chudým světa. Nezapomínejme, že chybí slovo „já“. Modlitba užívá slov „ty“ a „my“. To je správné Ježíšovo učení. Nezapomínejte na to.

Proč? Protože v dialogu s Bohem není prostor na individualismus. Nevystavují se na odiv problémy, jako kdybych na světě byl pouze já. K Bohu nestoupá modlitba, která by nebyla modlitbou společenství bratří a sester, nás. Jsme ve společenství, jsme bratři a sestry, jsme lid, který se modlí, „my“. Kdysi se mne jeden vězeňský kaplan zeptal: »Otče, co je protikladem slova „já“.« Odpověděl jsem naivně: „ty“. On mi však řekl: »Takto začíná válka. Proti „já“ stojí „my“. Pokoj je společný nám všem.« Takto krásně mne poučil onen kaplan.

V modlitbě si křesťan nese všechny těžkosti lidí, s nimiž žije. Když se den chýlí ke konci, sděluje Bohu bolesti, které prožil; klade před Něho tváře přátel i nepřátel, které nezahání jako nějaké nebezpečné roztržitosti. Jestliže si někdo nevšimne, že kolem něho jsou trpící lidé, nesoucí s pláčem chudých a na všechno si zvykl, pak to znamená, že jeho srdce je jaké? Chřadne? Ještě hůře: je z kamene. V tomto případě je třeba prosit Pána, aby se nás dotknul svým Duchem a obměkčil naše srdce. „Pane, obměkči moje srdce.“ To je krásná modlitba: „Pane, obměkči moje srdce, aby chápalo a bralo na sebe všechny problémy a všechny bolesti druhých.“ Kristus nepřecházel kolem ubohostí světa bez pohnutí. Pokaždé když postřehнул něčí samotu, nějakou bolest těla i ducha, zakusil mocný soucit, takový, jaký vnímá ve svých útrobach matka. Tento soucit – nezapomeňme na toto tak křesťanské slovo – je klíčovým slovem evangelia. Je tím, co přiměje milosrdného Samaritána přistoupit k raněnému člověku ležícímu u cesty, narodil od těch druhých, jejichž srdce bylo tvrdé.

Můžeme si klást otázku: Jsem ve své modlitbě otevřen volání blízkých a vzdálených? Anebo považuji modlitbu za jakýsi druh anestetika, abych mohl být klidnější? Kladu otázku, a každý ať si odpoví sám. V tomto druhém případě bych byl obětí hrozného nedorozumění. Moje modlitba by už nebyla křesťanská, protože plurál, kterému nás Ježíš učí, mi nedovoluje mít pokoj sám a umožňuje mi cítit odpovědnost za moje bratry a sestry.

Jsou lidé, kteří zdánlivě nehledají Boha, ale Ježíš nás nechává modlit se také za ně, protože Bůh tyto lidi hledá nejvíc ze všech. Ježíš nepřišel kvůli svatým, nýbrž kvůli nemocným (srov. Lk 5,31), to znamená pro všechny, protože, kdo se domnívá, že

je zdravý, ve skutečnosti není. Usilujeme-li o spravedlnost, nepovažujeme se za lepší než druzí. Otec dává vycházet svému slunci pro zlé i pro dobré (srov. Mt 5,45). Otec má rád všechny! Učme se od Otce, který je stále dobrý ke všem, narozdíl od nás, kteří dokážeme být dobří jenom k někomu, kdo mi vyhovuje.

Bratři a sestry, svatí i hříšníci, všichni jsme bratry milovaní tímtéž Otcem. A na sklonku života budeme souzeni podle lásky, podle toho, jak jsme prokazovali lásku. Nejenom sentimentální lásku, nýbrž soucitnou a konkrétní podle evangelního pravidla, které si pamatujte: »Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších, pro mne jste udělali« (Mt 25,40). Tak praví Pán.

Otče náš, jenž jsi na nebesích

(Iz 49,14-16a)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Pokračujeme v katechezi o Otčenáši. Prvním krokem každé křesťanské modlitby je vstup do mystéria Božího otcovství. Nelze se modlit jako papoušci. Buď vstoupíš do tajemství, uvědomíš si, že Bůh je tvůj Otec, anebo se nemodlíš. Pokud se chci modlit k Bohu, svému Otci, začínám tajemstvím. Abychom pochopili do jaké míry je nám Bůh otcem, myslíme na postavy svých rodičů, ale musíme je vždycky v určité míře „protříbit“, očistit.

Říká to také Katechismus katolické církve: »Očištění srdce se týká obrazů otce a matky, které se utvořily v naší osobní a kulturní historii a které ovlivňují náš vztah k Bohu« (KKC, 2779). Nikdo z nás neměl dokonalé rodiče, jako my nebudeme nikdy dokonalými rodiči či pastýři. Všichni máme defekty, všichni. Vztahy lásky prožíváme vždycky ve znamení svých omezení i svého sobectví a proto jsou často kontaminovány tužbou přivlastnit si nebo ovládat druhého. Proto se někdy deklarace lásky mění na pocity vzteku a nevraživosti. Podívej na ty dva, kteří se minulý týden tolik milovali a dnes se nenávidí k smrti. To vidíme denně! To je proto, že všichni v sobě máme jedovaté kořeny, které nejsou dobré, občas se objeví a působí škodu.

Proto tedy, když mluvíme o Bohu jako „otci“ s myšlenkou na obraz našich rodičů, zvláště když nám prokazovali lásku, musíme zároveň zajít dál. Láskou Boha je láska Otce, »jenž je na nebesích«, podle výrazu, k jehož používání nás Ježíš vybízí. Je to naprostá láska, kterou v tomto životě zakoušíme pouze nedokonale. Muži a ženy jsou věčnými žebráky lásky – žebráme o lásku, potřebujeme lásku – hledají místo, kde budou konečně milováni, ale nenacházejí. Kolik jen přátelství a kolik zklamání lásek je v našem světě! Mnoho.

V řecké mytologii je bůh lásky absolutně nejtragičtější. Není zřejmé, zda je andělskou či démonickou bytostí. Mytologie praví, že je synem Pora a Pénie, tedy důmyslu a nouze, a jeho údělem je nosit v sobě něco z fyziognomie svých rodičů. Z toho lze usuzovat na ambivalentní povahu lidské lásky, která je schopna propuknout a zmocnit se života v jediné chvíli a hned poté zvadnout a skonat; co uchvátí, vždycky jí uteče pryč (srov. Platón, Symposion, 203). U proroka Ozeáše se vyskytuje vyjádření, které tuto vrozenou slabost naší lásky neúprosně zachycuje: »Vaše láska je jako ranní mráček, jako rosa, která záhy mizí« (Oz 6,4). Nezřídka je tedy naše láska stěžím dodrženým slibem, záhy vyprahlou a vyprchávací snahou, jako vycházející slunce, jež stírá noční rosu.

Kolikrát jen jsme my lidé milovali způsobem tak chabým a přerývaným. Všichni to ze zkušenosti známe. Milovali jsme, ale potom láska pominula nebo slábla. V touze milovat jsme narazili na svoje meze, nouzi svých sil a nebyli jsme schopni dodržet slib, jehož uskutečnění se ve dnech milosti zdálo snadné. Vlastně také apoštol Petr měl strach a chtěl utéci. Apoštol Petr nebyl věrný Ježíšově lásce. Vždycky tu je slabost, která působí pád. Jsme žebráci, kterým cestou hrozí, že nikdy plně nedosáhnou pokladu, po kterém již od prvního dne svého života touží, tedy lásku.

Avšak existuje jiná láska, kterou chová Otec, »jenž je na nebesích«. Nikdo nesmí pochybovat o tom, že je adresátem této lásky. Miluje nás. Miluje mne. Můžeme říci, že i kdyby nás náš otec a naše matka – hypoteticky vzato – nemilovali, existuje na nebesích Bůh, který nás miluje tak, jako nás na této zemi nemiloval a nebude moci milovat nikdo. Boží láska je trvalá. Prorok Izaiáš říká: »Copak může zapomenout žena na své nemluvně, není jí líto syna vlastního těla? I kdyby ona zapomněla, já přece na tebe nezapomenu« (Iz 49,15-16). Dnes je v módě tetování: »Hle, vyryl jsem si tě do dlaní«. Vytetoval jsem si tě na svoje ruce. Jsem tak v rukou Božích. Nemohu tě odstranit. Boží láska je jako láska matky, která nemůže zapomenout. A kdyby matka zapomněla? »Já na tebe nezapomenu,« praví Pán. Toto je dokonalá Boží láska. Takto nás miluje Bůh. I kdyby se všechny naše pozemské lásky rozdrobily, a nezůstal nám v rukou než prach, stále existuje vroucí, jedinečná a věrná láska Boží k nám všem.

Hladovění po lásce zakoušíme všichni a není hledáním něčeho neexistujícího, nýbrž pozváním k poznání Boha, který je otcem. Například obrácení svatého Augustina jede na této vlně: mladík, který je brilantním rétozem, jednoduše hledal ve stvoření něco, co žádný tvor dát nemůže, až se jednoho dne odvážil pohlédnout vzhůru. A toho dne poznal Boha, který miluje.

Výraz „na nebesích“ není vyjádřením vzdálenosti, nýbrž radikální odlišnosti lásky, jiné dimenze lásky, neochabující lásky, která trvá vždycky, ba vždycky je na dosah ruky. Stačí říci „Otče náš, jenž jsi na nebesích“, a přichází ona láska.

Proto žádný strach! Nikdo z nás není sám. I kdyby na neštěstí tvůj otec na tebe zapomněl a tys na něho zahořknul, není ti upřena základní zkušenost křesťanské víry, totiž vědomí, že jsi nejmilovanějším synem Božím a že nic v životě nemůže zničit vroucí lásku Boha k tobě.

Posvěť se jméno tvé

(Ez 36,22a.23)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Zdá se, že zima je na odchodu, a proto jsme se vrátili na náměstí. Vítejte na náměstí! V našem cyklu znovu objevování modlitby Otčenáš dnes prohloubíme první ze sedmi invokací, která zní: »posvěť se jméno tvé«. Otčenáš má sedm proseb, které lze snadno rozdělit do dvou podskupin. První tři prosby se soustředí na „Ty“ Boha Otce, zbývající čtyři na „my“ a naše lidské potřeby.

V první podskupině proseb nás Ježíš uvádí do Svých přání, jež se všechna obracejí k Otcí: »posvěť se jméno tvé, přijď království tvé, buď vůle tvá«; v té druhé On vstupuje do nás a tlumočí naše potřeby: vezdejší chléb, odpuštění hříchů, pomoc v pokušení a osvobození od zla.

V tom spočívá základ každé křesťanské modlitby a řekl bych každé lidské modlitby, kterou na jedné straně vždycky tvoří kontemplace Boha, Jeho tajemství, krásy a dobroty, a na druhé upřímná a smělá žádost o to, co potřebujeme k životu, dobrému životu. Otčenáš ve své jednoduchosti a podstatnosti vychovává toho, kdo se modlí, aby nehromadil prázdná slova, neboť – jak říká sám Ježíš - »váš Otec ví, co potřebujete, dříve než ho prosíte« (Mt 6,8).

Když mluvíme s Bohem, nečiníme tak proto, abychom mu vyjevili, co máme na srdci. To On ví lépe než my! Bůh je pro nás tajemstvím, nikoli však my pro Něho (srov. Žl 139,1-4). Bůh je jako maminky, které se o svých dětech dovědí všechno pouhým pohledem: zda jsou spokojené nebo smutné, zda jsou upřímné nebo něco skrývají.

Prvním krokem křesťanské modlitby je tedy odevzdání nás samotných Bohu, Jeho prozřetelnosti. Jako kdybychom řekli: „Pane, Ty víš všechno, vůbec nepotřebuješ, abych ti vysvětloval svoji bolest, prosím jen, abys tady byl se mnou: Ty jsi má naděje.“ Je zajímavé všimnout si, že nás Ježíš v horském kázání, hned jak podal text Otčenáše, vybízí, abychom si nedělali starosti a neznepokojovali se věcmi. Vypadá to jako protiklad: nejprve nás učí žádat o vezdejší chléb a potom nám říká: »Nedělejte si starosti a neříkejte: Co budeme jíst? nebo: Co budeme pít? nebo: Do čeho se oblečeme?« (Mt 6,31). Protiklad je to však pouze zdánlivý. Prosby křesťana vyjadřují důvěru v Otce, a právě tato důvěra nás vede, abychom žádali o to, co potřebujeme, bez znepokojování a rozrušení.

Proto se modlíme prosbou: »posvěť se jméno tvé«. V této prosbě, která je první (!) – „posvěť se jméno tvé“ - je cítit veškerý Ježíšův obdiv k Otcově kráse a velikosti i touhu, aby Jej všichni uznali a měli rádi kvůli tomu, kým opravdu je. Zároveň je to prosba, aby bylo Jeho jméno posvěceno v nás, v naší rodině, v naší komunitě, v celém světě. Bůh nás posvěcuje a proměňuje Svojí láskou, ale současně i my svým svědectvím vyjevujeme Boží svatost ve světě a zpřítomňujeme Jeho jméno. Bůh je svatý, ale pokud my, pokud náš život není svatý, je to obrovská nedůslednost! Boží svatost se musí odrážet v našich skutcích, v našem životě. Jsem křesťan. Bůh je svatý, a já se dopouštím tolika špatností? To je k ničemu! A také to škodí, překáží a nepomáhá.

Boží svatost je expandující síla, a my prosíme, aby neprodleně zbořila bariéry našeho světa. První, kdo nese důsledky Ježíšova kázání, je právě zlo, které sužuje člověka. Zlí duchové žadoní: »Co je ti po nás, Ježíši Nazaretský! Přišel jsi nás zahubit? Víme, kdo jsi: Svatý Boží!« (Mk 1,24). Nikdy nebyla spatřena takováto svatost, která se nestará o sebe, nýbrž rozpíná se ven. Svatost – ta Ježíšova – se šíří v soustředných kruzích, jako když se hodí kámen do stojaté vody. Dny zla jsou sečteny, zlo není věčné, zlo už nám nemůže škodit: přišel silák, který vnikl do jeho domu (srov. Mk 3,23-27). A tímto silákem je Ježíš, který i nám dává sílu, abychom vnikli do domu svého nitra.

Modlitba zahání každou obavu. Otec nás má rád, Syn pozvedá paže a přikládá je k těm našim, Duch ve skrytu pracuje na vykoupení světa. A my? Nechvějeme se v nejistotě. Máme totiž jednu obrovskou jistotu: Bůh mne má rád. Ježíš dal svůj život pro mne. Duch je ve mně. Toto je obrovská jistota. A zlo? To má strach. A to je krásné.

Přijď' království tvé

»Přijď' království tvé!« - opakuje naléhavě křesťan, který se modlí Otčenáš. Ježíš přišel, ale svět je stále poznamenán hříchem, obýván mnoha lidmi, kteří trpí, těmi, kdo se nesmiřují a neodpouštějí, válkami a mnoha formami vykořisťování, pomysleme např. na obchodování s dětmi. Všechny tyto skutečnosti jsou důkazem, že Kristovo vítězství se ještě plně neuskutečnilo. Mnoho mužů a žen žije dosud s uzavřeným srdcem. Zejména v takových situacích tedy splývá ze rtů křesťana druhá invokace Otčenáše: »Přijď' království tvé!«. Je to jako bychom říkali: „Otče, potřebujeme Tě! Ježíši, potřebujeme tě, potřebujeme, abys byl Pánem mezi námi všude a navždy! Přijď' království tvé, buď' mezi námi.“

Někdy si klademe otázku, proč se toto království uskutečňuje tak pomalu? Ježíš rád o svém vítězství mluví v podobenstvích. Říká například, že Boží království se podobá poli, na kterém roste společně pšenice a koukol. Nejhorší chybou by bylo chtít honem zasáhnout a vytrhat ze světa to, co považujeme za plevel. Bůh není

jako my, Bůh má trpělivost. Násilím se toto království ve světě nenastolí. Stylem jeho šíření je mírnost (srov. Mt 13,24-30).

Boží království má zajisté obrovskou sílu, největší, která existuje, avšak nikoli podle světských kritérií; proto se zdá, že nikdy nebude mít absolutní většinu. Je jako kvas, který se zadělá do těsta (srov. Mt 13,33). Anebo jako hořčičné zrnko, které je maličké, skoro neviditelné, ale má v sobě explozivní vrozenou sílu, takže jakmile vyrostе, je větší než všechny ostatní zahradní rostliny (srov. Mt 13,31-32).

V této „povaze“ Božího království se odráží příběh Ježíšova života. I On byl pro svoje současníky skrovným znamením a pro úřední dějepisce téměř neznámou událostí. Sám sebe definoval jako »pšeničné zrnо«, které v zemi odumře, ale jedině tak může přinést »hojný užitek« (srov. Jan 12,24). Symbol zrna je výmluvný. Jistého dne ho rolník zaseje (úkonem, který se podobá pohřbu), a potom »ať spí nebo je vzhůru, ve dne i v noci, semeno klíčí a roste, a on ani neví jak« (srov. Mk 4,27). Klíčící semeno je více dílem Boha než člověka, který je zasel. (srov. Mk 4,27). Bůh nás vždycky předchází, Bůh nás vždycky překvapuje. Díky Němu následuje po noci Velkého pátku jitro Zmrtvýchvstání, schopné osvítit nadějí celý svět.

»Přijď království tvé!« Rozséejme toto slovo mezi své hříchy a svá selhání. Rozdávejme je lidem, kteří jsou sklíčení a zdrceni životem; těm, kdo zakusili více nenávisti než lásky; těm, kteří prožívali zbytečné dny, aniž věděli proč. Dávejme ho těm, kdo bojovali za spravedlnost, všem mučedníkům dějin i těm, kdo došli k zázvěru, že bojovali pro nic a že v tomto světě vždycky vládne zlo. Pak uslyšíme odpověď modlitby Otčenáš. Bude nesčíslněkrát opakovat slova naděje, jimiž Duch zapečetil celé Písmo svaté: »Ano, přijdu brzy!« - to je Pánova odpověď. „Přijdu brzy“. Amen. A Pánova církev odpovídá: „Přijď, Pane Ježíši“ (srov. Zj 22,20). »Přijď království tvé« - to je jako říci: »Přijď, Pane Ježíši«. A Ježíš přichází po svém způsobu, ale po všechny dny. Důvěřujme tomu. A když se budeme modlit Otčenáš, říkejme vždycky »Přijď království tvé«, abychom v srdci uslyšeli: »Ano, ano, přijdu a přijdu brzy.«

Bud' vůle tvá

(1 Tim 2,1-4)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

V cyklu našich katechezí o Otčenáši se dnes zastavíme u třetí invokace: »Bud' vůle tvá«, kterou je třeba chápat ve spojitosti s prvními dvěma, tedy »posvěť se jméno tvé« a »přijď království tvé«, s nimiž tvoří jakýsi triptych. Dnes budeme mluvit o té třetí části.

Péči člověka o svět předchází neúnavná péče Boha o člověka a svět. Celé evangelium odráží tuto obrácenou perspektivu. Hříšník Zacheus leze na strom, protože

chce spatřit Ježíše, ale neví, že se Bůh mnohem dříve vydal hledat jeho. Když přijde Ježíš, říká mu: »Zachee, pojď rychle dolů: dnes musím zůstat v tvém domě«. A nakonec prohlašuje: »Syn člověka přišel hledat a zachránit, co zahynulo« (Lk 19,5.10). Toto je vůle Boží, o jejíž uskutečnění prosíme. Co je Boží vůle vtělená v Ježíši? Hledat a zachránit, co zahynulo. A my v modlitbě prosíme, aby Bůh ve svém hledání uspěl a uskutečnil se tak Jeho všeobecný plán spásy v každém z nás a potom v celém světě. Přemýšleli jste někdy o tom, co znamená, že nás hledá Bůh? Každý z nás se může zeptat: „Mne hledá Bůh?“ – Ano! Tebe hledá. Mne hledá. Hledá každého osobně. Bůh je velkorysý! Kolik jen lásky je za tím vším!

Bůh není nekalý, neschovává se za hádankami, neplánoval budoucnost světa nerozluštitelně. Nikoli. On je zřetelný. Pokud to nechápeme, hrozí nám, že nepochopíme smysl třetí prosby Otčenáše. Bible přece oplývá výrazy, jež mluví o kladném postoji Boží vůle ke světu. V [Katechismu katolické církve](#) nacházíme sbírku citací, které dosvědčují tuto věrnou a trpělivou božskou vůli ([č. 2821-2827](#)). A svatý Pavel píše v prvním listě Timotejovi: »Bůh chce, aby se všichni lidé zachránili a došli k poznání pravdy« (1 Tim 2,4). Toto je beze stínu pochybnosti Boží vůle, totiž spása člověka, lidí, každého z nás. Bůh svojí láskou klepe na dveře našeho srdce. Proč? Aby nás přitáhnul, aby nám pomohl a přiměl vydat se vpřed cestou spásy. Bůh je každému z nás nablízku svojí láskou, aby nás vedl za ruku ke spáse. Kolik jen lásky je za tím!

Prosba »bud' vůle tvá« nás tudíž nevybízí k servilnímu sklonění hlavy jako bychom byli otroky. Nikoli! Bůh nás chce svobodné. Jeho láska nás osvobozuje. Otčenáš je totiž modlitbou dětí, které znají srdce svého otce a jsou si jisty Jeho úmyslem lásky. Běda nám, pokud se při pronášení těchto slov krčíme, jako bychom se podrobovali zdrcujícímu osudu, který nemůžeme změnit. Naopak, je to prosba plná vroucí důvěry v Boha, který pro nás chce dobro, život a spásu. Odvážná i bojovná prosba, protože ve světě je mnoho, příliš mnoho skutečností, které nejsou podle Božího plánu. Parafrází proroka Izaiáše bychom mohli říci: »Otče, tady je válka, podvod, vykořisťování, ale víme, že Ty si přeješ naše dobro a proto Tě snažně prosíme: bud' vůle Tvá! Pane, svrhni světské plány, překuj meče v radlice a kopí ve vinařské nože, aby se už nikdo neučil válce« (srov. Iz 2,4). Bůh chce mír.

Otčenáš je modlitba, která v nás zapaluje Ježíšovu lásku k Otcově vůli, plamen žennoucí láskou svět k přeměně. Křesťan nevěří v nějaký neúprosný osud. Na víře křesťanů není nic hazardního. Je to naopak spása, která čeká, aby se projevila v životě každého muže a ženy a uskutečnila se na věčnosti. Modlíme-li se, pak proto, že Bůh může a chce proměnit realitu a přemoci zlo dobrem. Tohoto Boha má smysl poslouchat a svěřovat se Mu i ve chvíli té nejtvrďší zkoušky.

Tak tomu bylo u Ježíše v Getsemanské zahradě, kde zakoušel úzkost a modlil se: »Otče, chceš-li, odejmi ode mne tento kalich, avšak ne má vůle ať se stane, ale tvá« (Lk 22,42). Ježíš je drčen zlem tohoto světa, ale s důvěrou se svěřuje oceánu lásky Otcovy vůle. Ani mučedníci ve svojí zkoušce nehledali smrt, nýbrž vzkříšení. Bůh nás z lásky může vést na obtížné stezky, abychom nesli utrpení a bolestivé ostny, ale nikdy nás neopustí. Vždy bude s námi, nám po boku a v nás. Toto je pro věřícího více než naděje, je to jistota. Bůh je se mnou. Tutéž jistotu nacházíme v podobenství z Lukášova evangelia o nezbytnosti stále se modlit. Ježíš říká: »Bůh by se nezastal svých vyvolených, kteří k němu volají ve dne v noci, a nechal by je dlouho čekat? Říkám vám, že se jich rychle zastane« (Lk 18,7-8). Takový je Pán, takto nás miluje, takto nás má rád. Chtěl bych vás nyní všechny vyzvat k modlitbě Otče náš. A ti z vás, kdo neumějí italsky, ať se modlí ve svém jazyce. Modleme se společně.

Chléb náš vezdejší dej nám dnes

(Mt 14,15-19)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Dnes budeme analyzovat druhou část Otčenáše, v níž předkládáme Bohu svoje potřeby. Tato druhá část začínem slovem, které voní každodenností, chlebem. Ježíšova modlitba začíná prosbou, která je naléhavá podobně jako úpěnlivá prosba žebráka: »Chléb náš vezdejší dej nám dnes«. Tato prosba vychází z jedné zřejmosti, na kterou často zapomínáme, že totiž nejsme soběstační, a že potřebujeme každý den jíst.

Písmo nám ukazuje, že u mnoha lidí došlo k setkání s Ježíšem na základě prosby. Ježíš nežádá rafinované invokace. Naopak, veškerá lidská existence se svými nejkonkrétnějšími a nejvšednějšími problémy se může stát prosbou. V evangeliích nacházíme zástupy žebráků, kteří snažně prosí o vysvobození a spásu. Někdo prosí o chléb, někdo o uzdravení; někteří o očistění, jiní o zrak; anebo aby někdo jim drahý znovu ožil... Ježíš kolem těchto proseb a bolestí nikdy nepřechází lhostejně.

Ježíš nás tedy učí prosit Otce o vezdejší chléb. Učí nás, abychom tak činili společně s mnoha muži a ženami, pro něž je tato prosba křikem, který drží často v sobě a provází jejich každodenní úzkost. Kolik matek a kolik otců i dnes chodí spát s trýznivou starostí, že na druhý den nebudou mít dostatek chleba pro svoje děti! Představme si, že vyslovujeme tuto prosbu nikoli v bezpečí pohodlného bytu, nýbrž v chatrném nouzovém příbytku, kde chybí to nejnnutnější k životu. Ježíšova slova tak nabývají novou sílu. Odtud začíná křesťanská modlitba. Není to cvičení pro askety; vychází z reality, ze srdce a těla lidí, kteří žijí v nouzi anebo mají účast na situaci těch, kterým k životu chybí to potřebné. Ani ti nejpovznesenější křesťanští mystikové nemohou odhlížet od jednoduchosti této prosby. „Otče, učiň, ať se nám

a všem dnes dostane nezbytného chleba.“ A „chlebem“ je také voda, léky, dům, zaměstnání.

Chléb, o který křesťan prosí v modlitbě, není „můj“ – pozor, není „můj“ - nýbrž „náš“. Tak tomu chce Ježíš. Učí nás, abychom o něj prosili nejenom sami pro sebe, nýbrž pro všechny bratry světa. Pokud se neprosí tímto způsobem, přestává být Otčenáš křesťanskou modlitbou. Je-li Bůh naším Otcem, jak bychom před Něho mohli předstoupit, aniž bychom se brali za ruce? A pokud si chléb, který nám dává On, mezi sebou krademe, jak můžeme říkat, že jsme jeho děti? Tato prosba obsahuje empatii a solidaritu. Svým hladovění vnímám hlad zástupů a budu proto prosit Boha, dokud jejich žádost nebude vyslyšena. Takto vychovává Ježíš svoje společenství, svoji církve přednášet Bohu potřeby všech: „Všichni jsme tvoje děti, Otče, smiluj se nad námi!“ Prospěje nám nyní pomyslet na hladové děti v Jemenu, Sýrii, Jižním Súdánu a mnoha zemích, kde chybí chléb. Pomysleme tedy na tyto děti a společně nahlas prosme: Otče, chléb náš vezdejší dej nám dnes.

Chléb, o který žádáme Pána v modlitbě, nás jednoho dne obviní. Vytkne nám nedostatek zvyku dělit se o něj s tím, kdo je vedle nás. Byl to chléb daný lidstvu, ale jedl jej jenom někdo. Láska něco takového nesnese. Naše láska to nemůže snést, ani Boží láska toto sobectví nemůže snést.

Jednou stanul před Ježíšem velký zástup hladových lidí. Ježíš se zeptal, zda má někdo něco k jídlu, a jedno dítě bylo ochotné se rozdělit se svojí zásobou pěti chlebů a dvou ryb. Toto štědré gesto Ježíš rozmnožil (srov. Jan 6,9). Ono dítě pochopilo lekci Otčenáše, že totiž jídlo není soukromý majetek. To si zapamatujme: jídlo není soukromý majetek, nýbrž prozřetelnost, o kterou je třeba se dělit, s milostí Boží.

Opravdovým zázrakem, který Ježíš toho dne uskutečnil, je sdílení. Rozmnožil nabídnutý chléb a předjal své obětování v eucharistickém chlebu. Jedině eucharistie je totiž s to nasytit hlad po nekonečnu a touhu po Bohu, která oživuje každého člověka i při hledání chleba vezdejšího.

Odpusť nám naše viny

(1 Jan 1,8-9)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Po prosbě k Bohu o vezdejší chléb vstupuje modlitba Otčenáš na pole našich vzájemných vztahů. Ježíš nás učí prosit Otce: »Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům« (Mt 6,12). Stejně jako potřebujeme chléb, je nám zapotřebí odpuštění. A to každý den.

Křesťan, který se modlí, prosí Boha především o odpuštění svých vin, tedy svých hříchů a toho špatného, co učinil. To je primární pravda každé modlitby. I

kdybychom byli dokonalými lidmi, i kdybychom byli ryzími světci, kteří se nikdy neodchýlí od prokazování dobra, zůstáváme vždycky dětmi, kteří vděčí Otci za všechno. Nejnebezpečnější postoj v každém křesťanském životě je, víte co? Domýšlivost. Nejnebezpečnějším postojem v každém křesťanském životě je domýšlivost. Je to postoj toho, kdo se staví před Boha s myšlenkou, že s Ním má vždycky úcty v pořádku. Domýšlivost věří, že má všechno v pořádku. Jako onen farizej z podobenství, který má za to, že se modlí, ale ve skutečnosti se před Bohem vychloubá: »Děkuji ti, že nejsem jako ostatní.« To jsou lidé, kteří se považují za dokonalé a druhé kritizují; domýšlivci. Nikdo z nás není dokonalý, nikdo.

Naopak celník, který stál vzadu v chrámu - všemi pohrdaný hříšník, který se zastaví na prahu chrámu a necítí se hoden vstoupit - svěčuje se Božím milosrdenství. A jak to komentuje Ježíš? Říká: »Celník se vrátil domů ospravedlněn« (Lk 18,14), to znamená, že mu bylo odpuštěno, dostalo se mu záchrany. Proč? Protože nebyl domýšlivý; protože uznával svoje omezení a svoje hříchy.

Jsou hříchy, které je vidět, a jsou takové, které vidět nejsou; skryté hříchy. Jsou hříchy nápadné, které působí rozruch, ale jsou také záluďné, které se zahrnují v srdci, aniž bychom si toho povšimli. Nejhorší z nich je pýcha. Mluvili jsme o domýšlivosti, pýcha je více méně totéž. Tím nejhorším je tedy pýcha, která může nakazit i lidi, kteří žijí intenzivním náboženským životem. V 17. století, v dobách jansenismu, existoval jeden proslulý konvent sester, které byly dokonalé a říkalo se o nich, že byly andělsky čisté, avšak pyšné jako démoni. To je ohavnost. Takový hřích působí rozkol ve společenství, sugeruje nám, že jsme lepší než druzí a domněle podobní Bohu.

Avšak před Bohem jsme všichni hříšníci, a máme důvod bít se v hrud' – všichni – jako onen celník v chrámu. Svatý Jan ve svém prvním listu, jak jsme slyšeli, píše: »Řekneme-li, že hřích nemáme, klameme sami sebe a není v nás pravda« (1 Jan 1,8). Chceš-li tvrdit, že nemáš hřích, klameš sám sebe.

Jsme dlužníky především proto, že jsme ve svém životě mnoho dostali: život, otce a matku, přátelství, divy stvoření... A třebaže se všem stává, že musí prožívat těžké dny, musíme mít neustále na paměti, že život je milost, zázrak, který Bůh učinil z ničeho.

Za druhé jsme dlužníky proto, že nikdo z nás, ačkoli umíme milovat, toho není schopen svými vlastními silami. Milovat pravou láskou můžeme jenom s Boží milostí. Nikdo z nás nevyzařuje svoje vlastní světlo. To co starověcí teologové nazývali *mysterium lunae*, se netýká jenom církve, ale také života každého z nás. Co znamená *mysterium lunae*? Být jako měsíc, tedy nemít své vlastní světlo, nýbrž odrážet to sluneční. Ani my nemáme svoje vlastní světlo, a to, které máme, je odrazem Boží milosti, Božího světla. Pokud miluješ, pak proto, že se na tebe někdo

z tvého okolí usmál, když jsi byl ještě dítětem, a naučil tě odpovědět úsměvem. Pokud máš rád, pak proto, že v tobě někdo vzbudil lásku a umožnil ti pochopit, že v ní spočívá smysl života.

Zkusme naslouchat příběhu člověka, který pochybil, třeba nějakému vězni, odsouzení, narkomanovi... známe spoustu lidí, kteří v životě pochybili. Nehledě na odpovědnost, která je vždycky osobní, zeptej se někdy, koho třeba obvinít z jeho pochybení a zda je to pouze jeho svědomí nebo nějaká nevraživost či zanedbání, jež si někdo nese s sebou.

A to je tajemství luny: milujeme především proto, že jsme byli milováni; odpouštíme, protože nám bylo odpuštěno. A pokud někdo nebyl osvícen slunečním světlem, zmrzne jako půda v zimě.

Jak nerozpoznat v řetězci lásky, který nás předchází, také prozřetelnou přítomnost Boží lásky? Nikdo z nás nemiluje Boha tak, jako On miloval nás. Stačí stoupnout si před kříž, abychom si všimli té disproporce! On nás miloval a vždycky miluje jako první.

Modleme se tedy: Pane, ani ten nejsvětější mezi námi nepřestává být Tvým dlužníkem. Otče, smiluj se nad námi nade všemi!

Jako i my odpouštíme našim viníkům

(Mt 18,21-22)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Dnes dokončíme katechezi o páté prosbě Otčenáše a zastavíme se u výrazu »jako i my odpouštíme našim viníkům« (Mt 6,12) [Italské znění Otčenáše užívá na místo „viníků“ výraz „dlužníci“ pozn. překl.]. Viděli jsme, že před Bohem je člověk dlužníkem. Od Něho jsme dostali všechno, na poli přirozenosti i milosti. Náš život není jenom chtěný, ale také Bohem milovaný. Opravdu neexistuje prostor pro domýšlivost, když spínáme ruce k modlitbě. V církvi neexistují „selfmademani“, tedy takoví, kteří se vypracovali svým vlastním úsilím. Všichni jsme dlužníky Boha a mnoha lidí, kteří nám vytvořili příznivé podmínky k životu. Naše identita staví na obdrženém dobru, a tím je především život.

Kdo se modlí, učí se říkat „děkuji“. A my často zapomínáme děkovat. Jsme sobci. Kdo se modlí, učí se tedy děkovat, a prosí Boha, aby k němu či k ní byl laskavý. Jakkoli se snažíme, vždycky nám u Boha zůstává nesplacitelný dluh, který nebudeme moci nikdy uhradit. On nás má rád nekonečně víc než my Jeho. A jakkoli se snažíme žít podle křesťanského učení, vždycky bude v našem životě něco, zač budeme prosit o odpuštění. Pomysleme na dny, prožité lenivě, na chvíle, kdy se v našem srdci uchytila nevraživost apod. Toto jsou zkušenosti, bohužel nikoli

zřídka, které nás vedou k úpěnlivé prosbě: »odpusť nám naše viny«. Takto prosíme o odpuštění Boha.

Vcelku vzato by tato invokace mohla mít pouze tuto první část. Avšak Ježíš k ní připojuje druhou, s níž vytváří jediný celek. Vztah vertikální blahosklonnosti Boha se štěpí a tlumočí do nového, horizontálního vztahu k našim bratřím. Dobrý Bůh nás zve, abychom byli všichni dobří. Obě části invokace jsou vázány neúprosnou spojkou. Prosíme Pána, aby nám odpustil naše viny, naše hříchy „jako“ i my odpouštíme svým přátelům, lidem, s nimiž žijeme, a těm, kteří se k nám nezachovali pěkně.

Každý křesťan ví, že pro něho existuje odpuštění hříchů. Když Ježíš svým učedníkům vykresluje Boží tvář, načrtává ji výrazy laskavého milosrdenství. Říká, že v nebi je větší radost nad jedním hříšníkem, který lituje, než nad zástupem spravedlivých, kteří obrácení nepotřebují (srov. Lk 15,7.10). V evangeliích není nic, co by budilo pochybnosti o tom, zda Bůh odpouští hříchy tomu, kdo je správně disponován a prosí o nové objetí.

Tato překypující Boží milost je však vždycky závazná. Kdo mnoho přijal, musí se naučit mnoho dávat a neponechávat si to, co obdržel jenom pro sebe. Kdo dostal mnoho, musí se naučit mnoho dávat. Není náhodou, že Matoušovo evangelium po podání Otčenáše zdůrazňuje ze sedmi proseb této modlitby právě bratrské odpuštění: »Jestliže totiž odpustíte lidem jejich poklesky, odpustí také vám váš nebeský otec; ale když lidem neodpustíte, ani váš Otec vám neodpustí vaše poklesky« (Mt 6,14-15). To je silné! Nejednou jsem slyšel někoho říkat: „Tomu člověku nikdy neodpustím! To co mi udělal, nikdy neodpustím.“ Pokud však neodpustíš, neodpustí ti Bůh. Ty zavíráš dveře. Přemýšlejme o sobě, zda jsme s to odpouštět nebo nikoli. Jistý kněz v jiné diecézi mi jednou vyprávěl, jak přišel s posledními svátostmi za umírající stařenkou. Ubohá žena již nemohla mluvit. Kněz se jí ptá: „Litujete svých hříchů?“ Paní přikývla, což bylo postačující, poněvadž již nemohla mluvit. A potom se jí kněz zeptal: „Odpouštíte druhým?“ A paní, která umírala, řekla: „Ne.“ Kněze to znepokojilo. Jestli neodpustíš ty, neodpustí ti Bůh! Přemýšlejme o tom my, kteří jsme tady, zda odpouštíme nebo jsme schopni odpustit. Někdo může zjistit, že odpustit nemůže. Pokud to tedy nedokážeš, pros Pána, aby ti k tomu dal sílu: Pane, pomoz mi odpustit! Tady nacházíme spojitost mezi láskou k Bohu a láskou k bližnímu. Láska volá lásku, odpuštění volá odpuštění.

Rovněž u Matouše nacházíme intenzivní podobenství o bratrském odpuštění (srov. Mt 18,21-35). Poslyšme jej. Byl jeden služebník, který měl vyrovnat u svého krále obrovský dluh: deset tisíc hřiven! Byla to suma, kterou nebylo možné uhradit. Stane se však zázrak, a onen služebník obdrží nejenom odklad splátky, nýbrž úplné prominutí dluhu. Nenadálá milost! Právě tento služebník se však krátce

poté rozlítí na svého bratra, který mu dluží sto denárů, drobnost, a přestože jde o dostupnou částku, nepřijímá jeho omluvu, ani prosbu o odklad. Proto jej pán nakonec zavolá a donutí splácet. Neboť nesnažíš-li se odpustit, nebude ti odpuštěno; nesnažíš-li se milovat, nebudeš milován.

Ježíš zasévá do mezilidských vztahů sílu odpuštění. Ne všechno se v životě vyřeší spravedlností. Zejména tam, kde se má učinit přítrž zlu, musí někdo milovat víc než je povinen, aby se opět dostalo milosti. Zlo se umí mstít, a pokud mu není učiněna přítrž, hrozí, že přeteče a udusí celý svět.

Zákon odvety, podle něhož to, cos ty udělal mně, udělám já tobě, nahrazuje Ježíš zákonem lásky: co Bůh učinil mně, vrátím tobě! Přemýšlejme dnes, v tomto tak krásném velikonočním týdnu, zda jsem schopen odpustit. A necítím-li se toho schopen, musím prosit Pána, aby mi dal milost odpustit, protože umění odpustit je milost.

Bůh každého křesťana obdarovává milostí psát dějiny dobra v životě svých bratří, zejména těch, kteří se dopustili něčeho politováníhodného a pomýleného. Jedním slovem, objetím a úsměvem můžeme předávat druhým to nejcennější, co jsme dostali. A co je tím nejcennějším, co jsme dostali? Odpuštění, které musíme být schopni udělovat také druhým.

Neuved' nás v pokušení

(1 Kor 10,13)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Pokračujeme v katechezích o Otčenáši, tentokrát již předposlední invokací: »neuved' nás v pokušení« (Mt 6,13). Jiná verze [italského liturgického znění – pozn.překl.] říká: »neopouštěj nás v pokušení«. Otče náš začíná poklidně, podněcuje naši touhu, aby se v nás mohl uskutečnit velký Boží plán. Potom se zaměřuje k životu a klade nám do úst prosbu o to, čeho máme zapotřebí každý den, »chléb vezdejší«. Potom se modlitba zaobírá našimi meziosobními vztahy, často zamořenými sobectvím, prosíme o odpuštění a zavazujeme se, že budeme odpouštět. Předposlední invokací však náš dialog s nebeským Otcem takříkajíc nabývá na dramatickosti a dostává se na půdu konfrontace naší svobody s nástrahami Zlého.

Jak známo, původní řecký výraz obsažený v evangeliích, je těžké tlumočit přesně, a všechny jeho moderní překlady trochu pokulhávají. V jedné věci však panuje jednomyslnost: ať už se tento text pochopí jakkoli, musíme vyloučit, že by Bůh byl protagonistou pokušení, která na člověka během jeho pouti doléhají, jako by snad číhal, aby svým dětem kladl léčky a nástrahy. Takovýto výklad by odporoval především textu samotnému a byl by dalek Bohu, kterého nám zjevil Ježíš. Nezapomínejme, že je Otcem. Modlitba Páně začíná Otcem, a ten neklade svým dětem

nástrahy. Křesťané nemají co do činění s nějakým žárlivým Bohem, který soupeří s člověkem anebo se baví tím, že člověka vystavuje zkouškám. Toto jsou obrazy pohanských božstev. V Jakubově listě čteme: »Když je někdo pokoušen, ať neříká: „To mě pokouší Bůh!“ . Jako je nemožné, aby byl Bůh pokoušen ke zlému, tak ani on sám nikoho nepokouší« (Jak 1,13). Naopak: Otec není původcem zla a žádnému synovi, který jej prosí o rybu, nedá hada (srov. Lk 11,11) – jak učí Ježíš - a když se v životě člověka objeví zlo, bojuje po jeho boku, aby byl osvobozen. Bůh stále bojuje za nás, nikoli proti nám. Je Otcem! A v tomto smyslu se modlíme Otčenáš.

Tyto dva momenty – zkouška a pokušení – byly tajemně přítomny v životě samotného Ježíše. Boží Syn se v této zkušenosti stal kompletně naším bratrem, a to způsobem, který hraničí téměř se skandálem. A právě tyto pasáže evangelia nám dokazují, že nejobtížnější invokace byly již vyslyšeny. Bůh nás nenechal samotné, nýbrž zjevuje se v Ježíši až do posledních důsledků jako „Bůh-s-námi“. Je s námi, když nám dává život, je s námi v průběhu života, je s námi v radosti, je s námi ve zkouškách, je s námi v zármutku, je s námi v porážkách, když hřešíme, ale vždycky je s námi, protože je Otcem a nemůže nás opustit.

Jsmeli-li pokoušeni dopustit se špatnosti - popřením bratrství vůči druhým a přáním absolutní moci nad vším a nade všemi - Ježíš toto pokušení již vybojoval za nás. Dosvědčují to první stránky evangelií. Hned jak v zástupu hříšníků přijal Janův křest, odchází Ježíš do ústraní pouště a je pokoušen od satana. Tak začíná Ježíšovo veřejné působení, totiž pokušením, které přichází od satana. Byl tam přítomen satan. Mnozí dnes říkají: „Proč dnes mluvit o ďáblu? To je stará věc. Ďábel neexistuje.“ Podívej se však, čemu tě učí evangelium: Ježíš se s ďáblem konfrontoval, byl pokoušen satanem. Ježíš však každé pokušení odmítl a vychází z nich vítězně. Matoušovo evangelium na závěr duelu Ježíše s Nepřítelem činí zajímavou poznámku: »Potom ho ďábel nechal – i přistoupili andělé a sloužili mu« (Mt 4,11).

Ani v čase vrcholné zkoušky nás však Bůh neponechává samotné. Když Ježíš odchází modlit se do Getseman, prostoupí jeho srdce nevýslovná úzkost, jak sděluje učedníkům, a zakouší opuštěnost a samotu; sám nese odpovědnost za všechny hříchy světa, sám s nevýslovnou úzkostí. Zkouška je natolik trýznivá, že se stane něco nečekaného. Ježíš nikdy nežebřá o lásku, a přece je oné noci jeho duše smutná až k smrti, a prosí svoje přátele, aby mu byli nablízku: »Zůstaňte zde a bděte se mnou« (Mt 26,38). Jak víme, učedníci ze strachu únavou usnuli. Ve chvíli agónie Bůh žádá člověka, aby ho neopouštěl, ale člověk usne. Avšak ve chvíli, kdy člověk prožívá zkoušku, Bůh bdí. V těch nejhorších chvílích našeho života, ve chvíli největšího trápení a největší úzkosti Bůh bdí, Bůh bojuje spolu s námi a je nám stále nablízku. Proč? Protože je Otec. Tak jsme začali modlitbu Otčenáš. Otec svoje

děti nikdy neopouští. Ježíšova bolestná noc a jeho zápas je poslední pečeť Vtělení: Bůh sestupuje, aby nás našel v našich propastech a souženích, jimiž jsou prostoupeny dějiny.

Ve chvíli naší zkoušky je nám útěchou vědomí, že ono údolí, kterým prošel Ježíš, již není pusté, nýbrž pozeňnané přítomností Božího Syna. On nás nikdy neopouští.

Vzdal od nás Bože čas zkoušky a pokušení. Avšak nadejde-li nám tato chvíle, Otče náš, ukaž nám, že nejsme sami – Ty jsi Otec – ukaž nám, že Kristus na sebe již vzal i tíži tohoto kříže. Ukaž nám, že Ježíš nás volá, abychom jej nesli s Ním a s důvěrou se svěřili Otcově lásce.

Zbav nás od Zlého

(1 Petr 5,6-9a)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Přicházíme tedy nakonec k sedmé prosbě Otčenáše: »zbav nás od Zlého« (Mt 6,13b). Kdo se modlí, prosí tímto výrazem nejen o to, aby nebyl v čase pokušení osamocen, nýbrž žádá také o to, aby byl osvobozen od zla. Originální řecké sloveso je velmi silné, poukazuje na Zlého, který se nás snaží popadnout a hryznout (srov. 1 Petr 5,8) a od něhož chceme být osvobozeni Bohem. Apoštol Petr říká, že ten Zlý, ďábel, kolem nás obchází jako rozrušený lev, aby nás pohltil, a my prosíme Boha, aby nás osvobodil.

Tyto dvě prosby - »neuveď nás« a »zbav nás« - vyjadřují podstatnou charakteristiku křesťanské modlitby. Ježíš učí svoje přátele, aby vzývali Otce tváří v tvář všemu, a to zvláště ve chvílích, kdy Zlý dává pocítit svoji hrozivou přítomnost. Křesťanská modlitba totiž nezavírá oči před životem. Je modlitbou synovskou, nikoli infantilní. Není tak poblázněná Božím otcovstvím, aby zapomněla, že putování člověka je plné nesnází. Kdyby Otčenáš neměl tyto poslední verše, jak by se mohli modlit hříšníci, psanci, zoufalci a umírající? Poslední prosba je ta, kterou budeme pronášet vždycky, když jsme v úzkých.

Výskyt zla v našem životě je nepopíratelný. Dějepisné knihy jsou skličujícím katalogem častých nezdarů naší existence v tomto světě. Je to tajemné zlo, které zajiště není Božím dílem, ale potichu proniká dějinnými záhyby. Potichu jako had, který přináší jed. Někdy se zdá, že má navrch. Jsou dny, kdy se zdá, že je zřetelnější než Boží milosrdenství.

Kdo se modlí, není slepý a jasně vidí toto zlo, které tolik překáží a tolik odporuje samotnému tajemství Boha. Spatřuje ho v přírodě, v dějinách, ba dokonce ve svém srdci. Mezi námi totiž není nikdo, kdo by mohl říci, že je oproštěn od zla nebo jím nebyl alespoň pokoušen. Všichni víme, co je zlo. Všichni víme, co je

pokoušení. Všichni jsme zakusili na svém těle pokušení nějakého hříchu. Pokušitel nás ponouká, nutí ke zlému a říká: učiň to, pomysli na to, jdi tudy...

Poslední zvolání Otčenáše se obořuje na toto členité zlo, které pokrývá ty nejrozmanitější zkušenosti: lidský žal, utrpení nevinných, otroctví, manipulace druhými, pláč bezelstných dětí. Všechny tyto skutečnosti v lidském srdci protestují a dostávají hlas v posledních slovech Ježíšovy modlitby.

Právě v Pašijích nacházejí některé výrazy Otčenáše nejpůsobivější odezvu: »Abba, Otče, tobě je všechno možné; odejmi ode mě tento kalich! Avšak ne co já chci, ale co ty chceš« (Mk 14,36). Ježíš plně zakouší tento bodec zla. Nejenom umírání, nýbrž smrt ukřižováním. Nejen osamocení, nýbrž i opovržení. Nejenom nevraživost, nýbrž i krutost, zvilost proti Sobě. Ano, toto je člověk: bytost, jež je určena k životu, přeje si lásku a dobro, ale neustále vystavuje sebe i své bližní zlu až do té míry, že můžeme být pokoušeni zoufat si nad člověkem.

Drazí bratři a sestry, Otčenáš se tak podobá symfonii, která se v každém z nás dožaduje dokončení. Křesťan ví, jak ujařmuje moc zla, a zároveň zakouší, že Ježíš, který nikdy nepodlehli jejímu lichocení, je na naší straně a přichází nám na pomoc.

Takto nám Ježíšova modlitba zanechává ten nejcennější odkaz, totiž přítomnost Božího Syna, který nás bojem za obrácení osvobodil od zla. V hodině posledního zápasu vybízí Petra, aby zastrčil meč do pouzdra, slibuje litujícímu lotrovi ráj a všem lidem okolo, neuvědomující si tragédii, jež probíhá, podává upokojující slova: »Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí« (Lk 23,34).

Z Ježíšova odpuštění na kříži proudí pokoj, pravý pokoj, který přichází z kříže, je darem Zmrtvýchvstalého, darem, kterým nám dává Ježíš. Pomyslete, že Ježíš poprvé zdraví slovy »pokoj vám«, pokoj vašim duším, vašim srdcím, vašim životům. Pán nás obdarovává pokojem, odpouští nám, ale my máme prosit: »zbav nás od Zlého«, abychom nepodlehli zlu. Toto je naše naděje, síla, kterou nám dává vzkříšený Ježíš, který je tady mezi námi. Je zde. Je tady se svojí mocí, která nám umožňuje pokračovat dál, a slibuje, že nás zbaví Zlého.

At' jsi kdekoli, vzývej Otce

(Řím 8,15)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Uzavíráme dnes cyklus katechezí o Otčenáši. Můžeme říci, že tato křesťanská modlitba se rodí z odvahy oslovit Boha jménem „Otče“. To je kořen křesťanské modlitby, totiž říkat „Otče“ Bohu. Nejde ani tak o nějakou formuli, jako spíše o synovskou důvěrnost, do níž nás uvádí milost: Ježíš je tím, kdo zjevuje Otce a důvěrně nás s Ním seznamuje. „Nezanechává nám nějakou formuli k mechanickému opakování. Jako u kterékoliv ústní modlitby učí Duch svatý Boží děti modlit se k

Otci prostřednictvím Božího slova“ ([Katechismus katolické církve, 2766](#)). Ježíš sám používal v modlitbě k Otci různá vyjádření. Čteme-li evangelia pozorně, zjistíme, že vyjádření, která v modlitbě splývají z Ježíšových rtů, odkazují k textu Otčenáše. Například v Getsemanské noci se Ježíš modlí takto: »Abba, Otče, tobě je všechno možné; odejmi ode mě tento kalich! Avšak ne co já chci, ale co ty chceš« (Mk 14,36). Na tento text z Markova evangelia jsme již poukázali. Jak v této modlitbě nerozpoznat, byť jen letmou stopu Otčenáše? Uprostřed temnot vzývá Ježíš Boha jménem „Abba“ se synovskou důvěrou a třebaže cítí strach a úzkost, žádá, aby se uskutečnila Otcova vůle.

Na jiných místech evangelia Ježíš svým učedníkům zdůrazňuje, aby pěstovali ducha modlitby. Modlitba musí být naléhavá a především musí pamatovat na bratry, zejména máme-li ve vztazích k nim nějaké těžkosti. Ježíš říká: »Kdykoli se postavíte k modlitbě, odpouštějte, máte-li co proti komu, aby i vám odpustil váš nebeský Otec vaše poklesky« (Mk 11,25). Jak nespátřovat v těchto vyjádřeních souznění s Otčenášem? A příklady by mohly být početné, i pro nás.

V listech svatého Pavla sice nenacházíme text Otčenáše, ale jeho přítomnost vysvětluje z oné nádherné syntézy, která křesťanskou modlitbu shrnuje do jediného slova: »Abba!«, tatínku (srov. Řím 8,15; Gal 4,6).

V Lukášově evangeliu Ježíš plně uspokojuje žádost učedníků, kteří často vídali, jak odchází do ústraní a je pohroužen v modlitbě, a jednoho dne se rozhodli jej požádat: »Pane, nauč nás modlit se, jako i Jan naučil své učedníky« (Lk 11,1). A tehdy je Mistr naučil modlit se k Otci.

Vezme-li se do úvahy celek Nového zákona, je zřejmé, že hlavním protagonistou každé křesťanské modlitby je Duch svatý. Nezapomínejme, že protagonistou každé křesťanské modlitby je Duch svatý. Nikdy bychom se nemohli modlit bez síly Ducha svatého. On se v nás modlí a podněcuje nás, abychom se modlili dobře. Prosme Ducha, aby nás naučil se modlit, protože On je protagonistou a uskutečňuje v nás opravdovou modlitbu. On dýchá v srdci každého z nás, Ježíšových učedníků. Duch nás uschopňuje modlit se jako Boží děti, jimiž křtem skutečně jsme. Duch nám umožňuje, aby naše modlitba sledovala „brázdu“, kterou pro nás vyhloubil Ježíš. Toto je mysterium křesťanské modlitby: milostí jsme vtaženi do dialogu lásky Nejsvětější Trojice.

Ježíš se modlil takto. Někdy se vyjadřoval způsoby, které jsou zajisté velice vzdáleny textu Otčenáše. Pomysleme na počáteční slova 22. Žalmu, pronesená Ježíšem na kříži: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil« (Mt 27,46). Může nebeský Otec opustit svého Syna? Určitě ne. Přece však láska vůči hříšníkům přivedla Ježíše až do tohoto bodu: až k prožitku opuštěnosti Bohem, Jeho vzdálení, protože vzal na

sebe všechny naše hříchy. Avšak i v úzkostném zvolání zůstává »Bože můj, Bože můj«. V onom »můj« spočívá jádro vztahu s Otcem, jádro víry a modlitby.

Počínaje tímto zárodkem, se proto křesťan může modlit v každé situaci. Může si osvojit všechny biblické modlitby, zejména žalmy, ale může se modlit také mnoha výrazy, jež vytryskly během tisíciletí z lidských srdcí. A nikdy nepřestávejme vyprávět Otcí o svých lidských bratrech a sestřích, aby se nikdo z nich, zejména ti chudí neocitli bez útěchy a podílu lásky.

Na závěr této katecheze můžeme zopakovat tuto Ježíšovu modlitbu: »Velebím tě, Otče, Pane nebe a země, že když jsi tyto věci ukryl před moudrými a chytrými, odhalil jsi je maličkým; ano, Otče, tak se ti zalíbilo!« (Lk 10,21). K modlitbě se musíme umenšit, aby k nám vešel Duch svatý a vedl naši modlitbu.

Obsah

Úvod k Otčenáši 1. - Nauč nás modlit se	1
Úvod k Otčenáši 2. - Prosba, která se dožaduje s důvěrou	3
Úvod k Otčenáši 3. - Jádro horského kázání	4
Úvod k Otčenáši 4. - Tlučte, a otevře se vám.....	6
„Abba, Otče!“	8
Otče nás všech	10
Otče náš, jenž jsi na nebesích	12
Posvěť se jméno tvé.....	14
Přijď království tvé	15
Buď vůle tvá	16
Chléb náš vezdejší dej nám dnes	18
Odpusť nám naše viny	19
Jako i my odpouštíme našim viníkům	21
Neuved' nás v pokušení.....	23
Zbav nás od Zlého	25
Ať jsi kdekoli, vzývej Otce	26